

education managers on the basis of a competence-based approach: a collective monograph] / za red. O. M. Kobernyky. Uman' : Vizavi. 330 s. [in Ukrainian]

7. Sorochan, T. M. (2005). Pidhotovka kerivnykiv shkil do upravlins'koyi diyal'nosti: teoriya i praktyka [Training school leaders for management activities: theory and practice]: monohrafiya. Luhans'k : Znannya. 384 s. [in Ukrainian]

8. Tovkanets', O. S., Pleskach, M. I. (2019). Upravlins'ka kompetentnist' u zmisty profesynoyi diyal'nosti pedahoha doshkil'noyi osvitynoyi ustanovy [Management competence in the content of professional activity of a preschool educational institution teacher]. Sotsiolohiya ta sotsial'na robota v umovakh natsional'nykh ta rehional'nykh vyklykiv: materialy dopovidey ta povidomlen' mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (Uzhhorod 27.09.2019 r.). Uzhhorod : TOV «RIK-U». S. 103–105. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ФІЛОНЕНКО Оксана – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутнього вчителя; розвиток освіти й педагогічної думки в Україні у другій половині XIX – XX столітті.

СТУКАН Андрій – аспірант спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

FILONENKO Oksana – Doctor of Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Special Education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: professional training of the future teacher; development of education and pedagogics in Ukraine in the 2nd half of the 19th – 20th centuries.

STUKAN Andrii – postgraduate student specialty 011 Educational, pedagogical sciences of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: formation of the scientific worldview of students in higher education institutions.

Стаття надійшла до редакції 16.03.2025 р.

Стаття прийнята до друку 28.03.2025 р.

УДК 75.071.1:378.4

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-218-329-335

ГАРБУЗЕНКО Лариса –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецької освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1337-4568>
e-mail: lar_gar@ukr.net

ГЕРАЩЕНКО Богдан –

викладач кафедри мистецької освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-7788-8082>
e-mail: gbogdan29@gmail.com

ТКАЧЕНКО Роман –

викладач кафедри мистецької освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка,
аспірант кафедри історії та теорії мистецтв
Харківської державної академії дизайну і мистецтв
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-0228-4015>
e-mail: r.s.tkachenko@cuspu.edu.ua

КОНТРОЛЬ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЖИВОПИСУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Стаття присвячена актуальній проблемі контролю результатів навчання живопису у підготовці майбутніх фахівців образотворчого мистецтва. Художня освіта відіграє важливу роль у розвитку українського мистецтва, збереженні національної культурної спадщини та формуванні естетичних цінностей. Серед базових дисциплін навчальної програми особливе місце займає живопис – важливий компонент професійної підготовки, що сприяє формуванню технічних умінь, творчого мислення та естетичної свідомості.

Актуальність теми полягає в необхідності розробки ефективних підходів до оцінювання якості навчання живопису, адже саме цей процес забезпечує розвиток не лише технічних навичок, але й здатності вирішувати художньо-творчі завдання. Метою статті є визначення ролі контролю у процесі формування інтегральних компетентностей майбутніх художників та аналіз підходів до оцінювання їхньої навчальної діяльності.

Дослідники наголошують, що контроль результатів навчання має відповідати Національній рамці кваліфікацій України та враховувати такі критерії, як знання, уміння, комунікація, автономія та відповідальність. Оцінювання охоплює різні рівні

навчальної діяльності – від копіювання способу виконання до створення оригінальних художніх творів у нових ситуаціях. Значна увага приділяється формуванню самостійності, здатності до рефлексії та дотриманню академічної доброчесності.

Автори розробили підхід до оцінювання результатів навчання, що враховує зв'язок між загальними та спеціальними компетентностями, зокрема: рівень теоретичних знань з композиції, кольорознавства та конструктивної побудови; уміння створювати цілісний художній образ у відповідних техніках та матеріалах; здатність до аналізу і критичного осмислення власних та чужих робіт; уміння працювати автономно та нести відповідальність за результат.

Результати дослідження підкреслюють важливість цілісного підходу до контролю знань і умінь у процесі навчання живопису. Впровадження запропонованої системи оцінювання сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних зберігати та примножувати цінності української культури.

Ключові слова: майбутні фахівці образотворчого мистецтва, контроль, оцінювання, результати навчання, знання, уміння, комунікація, автономія та відповідальність, навчальна дисципліна «Живопис».

GARBUZENKO Larysa –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Art Education
of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1337-4568>

e-mail: lar_gar@ukr.net

HERASHCHENKO Bohdan –

Lecturer of the Art Education Department
of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-7788-8082>

e-mail: gbogdan29@gmail.com

TKACHENKO Roman –

Lecturer of the Art Education Department
of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University,
postgraduate student at the Department
of Art History and Theory at Kharkiv State
Academy of Design and Arts

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-0228-4015>

e-mail: r.s.tkachenko@cuspu.edu.ua

CONTROL OF LEARNING OUTCOMES IN PAINTING FOR FUTURE VISUAL ARTS SPECIALISTS

This article addresses the pressing issue of assessing painting learning outcomes in the training of future visual arts specialists. Artistic education plays a crucial role in the development of Ukrainian art, the preservation of national cultural heritage, and the formation of aesthetic values. Among the core disciplines of the curriculum, painting holds a special place as an essential component of professional training, fostering technical skills, creative thinking, and aesthetic awareness.

The relevance of this topic lies in the need to develop effective approaches to evaluating the quality of painting education, as this process ensures not only the development of technical skills but also the ability to solve artistic and creative problems. The purpose of the article is to define the role of assessment in shaping the integral competencies of future artists and to analyze approaches to evaluating their learning activities.

Researchers emphasize that the assessment of learning outcomes should align with the National Qualifications Framework of Ukraine and consider criteria such as knowledge, skills, communication, autonomy, and responsibility. Evaluation covers different levels of learning activity-from copying execution techniques to creating original artworks in new contexts. Particular attention is given to fostering independence, the ability to reflect, and adherence to academic integrity.

The authors have developed an assessment approach that considers the connection between general and specialized competencies, including: theoretical knowledge in composition, color theory, and constructive design; the ability to create a cohesive artistic image using appropriate techniques and materials; the capacity to analyze and critically interpret both personal and external works; the ability to work autonomously and take responsibility for results.

The study's findings highlight the importance of a comprehensive approach to assessing knowledge and skills in painting education. The implementation of the proposed evaluation system contributes to the training of highly qualified specialists capable of preserving and enriching the values of Ukrainian culture.

Key words: future visual arts specialists, assessment, evaluation, learning outcomes, knowledge, skills, communication, autonomy and responsibility, academic discipline «Painting».

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Розвитку вітчизняного мистецтва, збереженню та примноженню цінностей української культури, естетичному вихованню як процесу формування здатності розуміти прекрасне та створювати художні цінності сприяє художня освіта. Базовими навчальними дисциплінами у підготовці майбутніх фахівців образотворчого мистецтва є рисунок і живопис. Освоєння цих освітніх компонентів є необхідною умовою формування професійної майстерності бакалаврів у галузі образотворчої діяльності. Межі нашого дослідження обумовлюємо навчальною дисципліною «Живопис». Її зміст будується таким

чином, щоб майбутні фахівці засвоїли теоретичні знання з передачі лінійно-конструктивної побудови, кольорознавства, композиції, були готові до їх творчого використання під час створення власного художнього твору.

Контроль виконання завдань з живопису є ключовим елементом у процесі навчання та розвитку майбутнього фахівця. Він допомагає не лише оцінити технічні навички, а й сприяє формуванню творчого мислення, самодисципліни та глибшого розуміння мистецьких прийомів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці підготовки майбутніх фахівців образотворчого мистецтва присвячені навчальні

видання та наукові розвідки О. Адаменко, Л. Бичкової, Л. Голембовської, Л. Гусевої, Т. Касьян, Л. Кулініч, Т. Паньок, О. Пунгіної, О. Риндіна, І. Руденко, М. Стась, О. Тарасенка, Д. Чаусу, О. Шевнюк, З. Шокірової та ін.

Ми цілком погоджуємось із твердженням Л. Гусевої, Л. Кулініч і О. Пунгіної про роль академічного рисунку та живопису у підготовці майбутніх фахівців образотворчого мистецтва як бази для формування професійних компетентностей та оволодіння технічними прийомами і методами зображення, інструментом для вирішення художньо-творчих завдань в будь-якій мистецькій галузі [3].

Заслужують на увагу положення (міркування) З. Шокірової щодо необхідності послідовного навчання живопису на різних за своєю складністю і характерними особливостями об'єктах [7], Л. Бичкової про домінантність принципу поетапного ускладнення об'єктів зображення від окремого предмета на тлі драперії до складної просторової сукупності об'єктів [1], коли майбутні фахівці образотворчого мистецтва за допомогою сукупності методів досягають закони живопису і оволодівають його засобами.

Мета статті спрямована на визначення ролі живопису у формуванні інтегральної компетентності майбутніх фахівців образотворчого мистецтва, розгляду підходів до контролю та оцінювання результатів навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення живопису є одним із складників, що сприяє формуванню інтегральної компетентності майбутніх фахівців образотворчого мистецтва, як здатності розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі образотворчого мистецтва, реставрації творів мистецтва або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій, положень і методів, що характеризуються певною невизначеністю умов [6].

Під час ознайомлення здобувачів освіти з теорією живопису та включенням у практичну діяльність формуються загальні та спеціальні компетентності у їх взаємозв'язку. Зокрема, навчальна дисципліна «Живопис» є важливим складником формування таких спеціальних компетентностей: розуміння майбутніми фахівцями теоретичних та практичних закономірностей створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища; володіння основними класичними і сучасними категоріями мистецтвознавчої науки; володіння різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах; здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах; здатність формувати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, індивідуальних особистісних особливостей [5; 6].

Вагомою частиною освітнього процесу є контроль за результатами навчання, що підпорядковується цілям навчання, а оцінка як складник контролю є регулятором навчально-пізнавальної

діяльності. В оцінці відображається співвідношення між досягнутими здобувачами освіти результатами діяльності та тим, що передбачено програмою.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти відбувається із урахуванням визначених Національною рамкою кваліфікацій України дескрипторів – знань, умінь, комунікації, автономії та відповідальності, а також відповідності програмованих результатів навчання загальним та спеціальним компетентностям, що формуються у процесі професійної освіти і визначені Стандартом вищої освіти України підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня спеціальності Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація [4; 6].

При розробці критеріїв оцінювання результатів навчання живопису ми спиралися на загальнодидактичні підходи до визначення критеріїв рівня засвоєння знань, сформованості умінь, самостійності та відповідальності, комунікації.

Оцінюючи рівень теоретичних знань із живопису враховували міцність, повноту, глибину, узагальненість, систематичність, дієвість знань.

Оцінювання рівня володіння вміннями перевіряється під час виконання практичних завдань різного рівня: копіювання зразка способу діяльності; виконання способу діяльності за зразком; виконання способу діяльності за аналогією; виконання способу діяльності в нових ситуаціях. При цьому враховуються такі вимоги: розуміння студентом мети діяльності; точність, гнучкість, швидкість, доцільність виконання дій, контроль виконання дій.

Рівень автономності здобувачів освіти контролюється у процесі виконання практичної роботи за таким критерієм: чи потребує і якою мірою допомоги під час виконання завдання.

Рівень відповідальності визначається тим, наскільки здобувач освіти усвідомлює суть та значення власної діяльності, її наслідків для суспільства, колективу, групи та окремої особистості (в тому числі, для самого себе). Відповідальність проявляється у таких аспектах: розуміння завдання; формулювання мети; розробка плану; вирішення питання про матеріали та способи виконання завдання; дотримання технології та техніки виконання завдання; досягнення поставленої мети. Відповідальність здобувача освіти виявляється і у дотриманні академічної доброчесності: самостійне виконання навчальних завдань, посилення на джерела інформації, дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права, надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності.

Під час оцінювання комунікації враховуємо такі критерії:

– цілі спілкування: контактні, інформаційні, спонукальні, координаційні, розвивальні, досягнення взаєморозуміння, надання впливу, пізнання іншого і самопізнання;

– предмет спілкування, його спрямованість: інструментальна спрямованість – на виконання соціально-значущої задачі, на справу, на результат;

особистісна спрямованість – на задоволення особистісних потреб;

– хід спілкування: узгодженість предметно-цільового змісту комунікації; дотримання формально-рольових принципів взаємодії з урахуванням посадових ролей, прав і функціональних обов'язків; взаємозалежність всіх учасників комунікації в досягненні кінцевого результату і при реалізації особистісних намірів; комунікативний контроль учасників взаємодії.

Нами розроблено підхід до контролю і оцінювання результатів навчання на основі детального аналізу змісту загальних та спеціальних компетентностей, які повинні формуватися у процесі освоєння майбутніми фахівцями змісту навчальної дисципліни «Живопис», їх зв'язку із програмованими результатами навчання, урахування оволодіння в комплексі знаннями, уміннями, комунікацією, автономією та відповідальністю.

Освоєння майбутніми фахівцями образотворчого мистецтва змісту навчальної дисципліни «Живопис» з метою досягнення програмованих результатів передбачає їх включення у виконання різнопланових завдань.

Найбільш поширеними завданнями є виконання студентами вправ, етюдів і практичної роботи, які можуть бути різноманітними за змістом і формою. Контроль результатів навчання під час виконання таких завдань спрямований на виявлення як теоретичних знань, так і практичних умінь.

Вправи в основному спрямовуються на оволодіння технікою роботи у відповідному матеріалі, використання законів композиції у стандартних і нестандартних ситуаціях. Етюди передбачають оволодіння способами передачі предметного середовища за допомогою кольору.

Завданнями практичних робіт є: дотримання виконання поставлених задач на оволодіння технікою та технологією, застосування законів композиції, лінійно-конструктивної побудови, колірної передачі натурної постановки. Кожне наступне завдання враховує актуалізацію теоретичних знань, умінь, оцінних суджень, отриманих на попередніх етапах навчання.

Результатом виконання таких завдань є здатність здобувачів освіти застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного художнього образу, застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові рішення і виконувати їх у відповідних техніках і матеріалах, відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого мистецтва.

Із урахуванням змісту загальних і спеціальних компетентностей, що формуються у процесі виконання таких завдань, під час їх оцінювання враховується:

- міцність, повнота, узагальненість знань теоретичних та практичних закономірностей створення цілісного продукту засобами живопису;
- повнота, міцність та дієвість знань щодо послідовності роботи у відповідному матеріалі;
- рівень сформованості умінь аналізувати й інтерпретувати візуальні образи з опорою на

класичні та сучасні концепції мистецтвознавства з використанням сучасної термінології, здійснювати критичний аналіз творів на основі естетичних принципів та мистецтвознавчих теорій;

– розуміння мети діяльності та рівень точності, гнучкості, швидкості, доцільності, контролю умінь володіння технікою роботи в матеріалі;

– умінь обирати, готувати, застосовувати матеріали для виготовлення художніх творів;

– рівень самостійності під час виконання практичної роботи;

– рівень відповідальності за якість виконаної роботи та уважності до деталей;

– адекватна самооцінка якості виконаної роботи;

– дотримання норм академічної доброчесності при розробці задуму виконання завдання.

Як показує досвід практичної роботи викладання живопису, виконання таких завдань лише з концентрацією уваги на оволодіння технічними прийомами правильно відображати просторові форми на площині з використанням кольору недостатньо для формування спеціальних та загальних компетентностей майбутніх фахівців образотворчого мистецтва. Тому вважаємо, що доцільним є доповнення їх виконання й іншими завданнями. Зокрема, ефективним є включення здобувачів освіти у рефлексивний аналіз власного зорового сприймання, зіставлення свого візуального досвіду сприймання об'єктивної реальності з візуальним матеріалом, що є об'єктом відображення засобами живопису. Тому під час виконання практичних завдань наголошуємо на важливості таких характеристик сприймання як точність та адекватність сприймання та інтерпретації зовнішніх чи внутрішніх сигналів, контексту зорового сприймання [2].

Безпосередня практична робота, що спрямована на оволодіння технікою живопису, здатністю застосовувати знання у практичних ситуаціях, ґрунтується на глибоких, усвідомлених знаннях щодо створення цілісного художнього образу. Рівень оволодіння такими знаннями та умінями їх застосування доцільно контролювати через залучення студентів до самостійної науково-дослідницької роботи, що включає підготовку матеріалів щодо теоретичних закономірностей створення художнього твору предметно-просторового середовища на основі аналізу інформації з різних джерел, ролі кольору у відображенні; порівнянні спільного та відмінного у різних техніках / стилях живопису; написання відгуку про виставку живописця; ознайомлення із творами професійних художників з обґрунтуванням доцільності використаних засобів, технік у контексті певної теми; складання електронних каталогів робіт професійних художників, виконаних у певній техніці.

Види робіт здобувачів освіти, що передбачають їх науково-дослідницьку роботу, оцінюються за такими критеріями:

- повнота, глибина, усвідомлення знань законів, прийомів та засобів композиції, колористики і гармонії кольорів у живописному творі,

виражальних та зображальних засобів живопису, основних класичних та сучасних теорій мистецтвознавства;

- точність і гнучкість умінь аналізувати особливості розвитку живопису, інтерпретувати отриману інформацію на основі аналізу та синтезу, володіти термінологією мистецтва;

- ступінь самостійності у процесі аналізу теоретичних і практичних закономірностей створення художнього образу різними засобами живопису;

- рівень володіння вербальними і невербальними способами передачі інформації державною мовою, подолання комунікативних бар'єрів;

- ступінь відповідальності за якість виконаної роботи та уважність до деталей.

На основі глибоких теоретичних знань в галузі живопису, свідомого володіння мистецтвознавчими категоріями майбутні фахівці залучаються до виконання творчих завдань: дискусії щодо обґрунтування формальних, площинних, об'ємних та композиційних рішень з точки зору мистецтвознавчої науки та виявлення свободи митця; розробка ескізів оформлення об'єктів на основі аналізу сучасного та академічного мистецького досвіду; розробка ескізів оформлення громадського простору на основі комплексного визначення його функції, естетичної специфіки у комунікативному просторі, представлення широкому загалу користувачів; створення віртуальної виставки творів живописців та проведення по ній екскурсії. Завдяки таким завданням студенти демонструють уміння застосовувати знання з історії та теорії живопису у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід, здатність презентувати художні твори для різних груп споживачів мистецтва.

Виконання творчих завдань оцінюється за такими критеріями:

- повнота, глибина, усвідомлення, міцність знань технік та технологій створення художнього твору у певному матеріалі;

- ступінь розуміння сучасних тенденцій, потреб споживачів, актуальних потреб часу на рівні громадянського суспільства;

- рівень розуміння мети діяльності, точність, швидкість, гнучкість, доцільність умінь працювати з різноманітними матеріалами і у техніках відповідно до потреб споживачів, планувати й організовувати ресурси і процеси для досягнення цілей діяльності;

- ступінь усвідомлення та повага цінностей громадянського суспільства, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

- рівень володіння вербальними і невербальними способами передачі інформації державною мовою, подолання комунікативних бар'єрів;

- ступінь відповідальності за якість виконаної роботи та уважність до деталей.

Важливим аспектом професійної освіти майбутніх митців є формування їх як особистостей, здатних формулювати цілі особистісного і професійного розвитку, визначати умови їх досяг-

нення із урахуванням індивідуальних особливостей, на основі цінування і поваги різноманітності та мультикультурності. Стимулювання студентів до досягнення цієї мети відбувається через такі завдання: презентація дослідницької роботи із визначення чинників, що сприяють досягненням успіху у професійній діяльності на основі ознайомлення із життєвим досвідом та творчою діяльністю сучасних художників; створення портфоліо шляху художньо-естетичного зростання, пояснення засобів, що вплинули на досягнення результатів; виконання студентами творчих групових завдань, що спрямовані на включення у проектну діяльність.

Оцінювання запропонованих видів роботи відбувається із урахуванням таких критеріїв:

- ґрунтовність, узагальненість знання чинників, що сприяють досягненню успіхів у професійній кар'єрі, тенденцій розвитку галузі професійної діяльності, індивідуально-особистісних особливостей, цінностей громадянського суспільства;

- розуміння мети діяльності, гнучкість та доцільність умінь аналізу чинників, що сприяють досягненню успіхів у професійній кар'єрі, на основі аналізу та синтезу під час дослідження життєвого досвіду та творчої діяльності сучасних художників;

- рівень умінь поєднувати вербальну інформацію із візуальними матеріалами, володіння мовними та мовленнєвими засобами для зрозумілого сприйняття інформації аудиторією;

- ступінь відкритості до чужих думок, поваги цінностей громадянського суспільства;

- ступінь здатності чітко висловлювати свої ідеї із урахуванням повноти, міцності, систематичності знань професійної термінології образотворчого мистецтва, норм сучасної української мови;

- ступінь відповідальності за точність та об'єктивність представленої інформації з опорою на контекст створення творчого продукту та його впливу на культуру.

Висновки та перспективи подальших розвідок наперед. Контроль виконання завдань з живопису – це не лише засіб перевірки результату, а й спосіб забезпечити якісний розвиток художника. Він підтримує баланс між технічною майстерністю, творчим самовираженням та особистісним зростанням. Вивчення живопису є ключовим фактором у формуванні спеціальних компетентностей майбутніх фахівців, що включають знання мистецтвознавчих категорій, володіння техніками та технологіями, здатність аналізувати та презентувати художні твори. Процес оцінювання навчальних досягнень повинен враховувати глибину знань, рівень володіння практичними навичками, здатністю до критичного аналізу та відповідальність здобувачів освіти. Використання науково-дослідницької та творчої діяльності підвищує якість професійної підготовки, розвиває індивідуальний стиль митців та сприяє їхній адаптації до сучасного мистецького простору. Формування особистісного та професійного розвитку майбутніх художників відбувається через

аналіз життєвого шляху успішних митців, створення портфоліо та участь у проєктній діяльності.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці та обґрунтуванні впровадження в освітній процес завдань з використанням різноманітних технік та матеріалів живопису, що сприятимуть розвитку рефлексивного мислення, аналізу візуального сприйняття та усвідомлення ролі мистецтва у суспільстві.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бичкова Л. В. Кредитно-модульна організація змісту дисципліни живопис. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти*. 2011. Вип. 11. С. 190–193.

2. Гарбузенко Л., Чен Н., Кириченко О. Візуальний досвід у художньо-творчій діяльності майбутніх фахівців образотворчого мистецтва. *Вісник науки та освіти. Серія: Педагогіка*. № 3. 2024. С. 606–620.

3. Кулініч Л. О., Гусєва Л. Г., Пунгіна О. А. Синтез виразальних засобів та матеріалів в сучасному образотворчому мистецтві на прикладі викладання живопису, рисунку, композиції. *Наукові записки [Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Педагогічні науки*. 2024. Вип. 214. С. 215–221.

4. Національна рамка кваліфікацій України: Затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 509 від 12.06.2019, № 519 від 25.06.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>

5. Освітньо-професійна програма «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація галузі знань 23 Культура і мистецтво. Кропивницький, 2024. URL: https://cusu.edu.ua/images/download-files/OP_quality-education/bakalavr/2024/023_Obr.myst_dekor.myst_restavratiia_Bakalavr_zi_zmin.pdf

6. Стандарт вищої освіти України. Перший (бакалаврський) рівень. Бакалавр. 02 Культура і мистецтво. 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація. Затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України 24.05.2019 р. № 725. Київ, 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/023-Obrazotv.mist.dekorat.mist.restavr-bakalavr.28.07.pdf>

7. Шокірова З. Р. Теоретико-методологічні основи викладання живопису майбутнім учителям образотворчого мистецтва. *Молодий вчений*. 2018. № 1(2). С. 839–842.

REFERENCES

1. Bychkova, L. V. (2011). Kredytno-modulna orhanizatsiia zmistu dystsypliny zhyvopys [Credit-modular organization of the content of the discipline of painting]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 14: Teoriia i metodyka mystetskoi osvity*. 11. 190–193. [in Ukrainian]

2. Harbuzenko, L., Chien, N., Kyrychenko, O. (2024). Vizualnyi dosvid u khudozhno-tvorchi diialnosti maibutnikh fakhivtsiv obrazotvorchoho mystetstva [Visual experience in the artistic and creative activities of future fine arts specialists]. *Visnyk nauky ta osvity. Serii: Pedahohika*. 3. 606–620. [in Ukrainian]

3. Kulinich, L. O., Husieva, L. H., Punhina, O. A. (2024). Syntez vyrazhalnykh zasobiv ta materialiv v suchasnomu obrazotvorchomu mystetstvi na prykladi vykladannia zhyvopysu, rysunku, kompozitsii. [Synthesis of expressive means and materials in modern fine arts using the example of teaching painting, drawing, and composition]. *Naukovi zapysky [Tsentralkoukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka]. Serii: Pedahohichni nauky*. 214. 215–221. [in Ukrainian]

4. (2020). Natsionalna ramka kvalifikatsii Ukrainy: Zatverdzhena Postanovoiu Kabinetu vid 23 lystopada 2011 r. № 1341 (zi zminamy, vnesenymy zghidno z Postanovamy KM № 509 vid 12.06.2019, № 519 vid 25.06.2020) [National Qualifications Framework of Ukraine: Approved by Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1341 of November 23, 2011 (as amended by Resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 509 of June 12, 2019, № 519 of June 25, 2020)]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text> [in Ukrainian]

5. (2024). Osvitno-profesiina prohrama «Obrazotvorche mystetstvo, dekorativne mystetstvo, restavratsiia» pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity za spetsialnistiu 023 Obrazotvorche mystetstvo, dekorativne mystetstvo, restavratsiia haluzi znan 23 Kultura i mystetstvo [Educational and professional program "Fine Arts, Decorative Arts, Restoration" of the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 023 Fine Arts, Decorative Arts, Restoration of the field of knowledge 23 Culture and Art]. Kropyvnytskyi. URL: https://cusu.edu.ua/images/download-files/OP_quality-education/bakalavr/2024/023_Obr.myst_dekor.myst_restavratiia_Bakalavr_zi_zmin.pdf [in Ukrainian]

6. (2019). Standart vyshchoi osvity Ukrainy. Pershyi (bakalavrskyi) riven. Bakalavr. 02 Kultura i mystetstvo. 023 Obrazotvorche mystetstvo, dekorativne mystetstvo, restavratsiia. Zatverdzheno Nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy 24.05.2019 r. № 725 [Standard of Higher Education of Ukraine. First (Bachelor's) Level. Bachelor. 02 Culture and Art. 023 Fine Arts, Decorative Arts, Restoration. Approved by Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 05/24/2019 No. 725]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/023-Obrazotv.mist.dekorat.mist.restavr-bakalavr.28.07.pdf> [in Ukrainian]

7. Shokirova, Z. R. (2018). Teoretyko-metodolohichni osnovy vykladannia zhyvopysu maibutnim uchyteliyam obrazotvorchoho mystetstva [Theoretical and methodological foundations of teaching painting to future teachers of fine arts]. *Molodyi vchenyi*. 1(2). 839–842. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ГАРБУЗЕНКО Лариса – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців образотворчого мистецтва.

ГЕРАЩЕНКО Богдан – викладач кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: підготовки майбутніх фахівців образотворчого мистецтва, академічний рисунок.

ТКАЧЕНКО Роман – викладач кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, аспірант кафедри історії та теорії мистецтв Харківської державної академії дизайну і мистецтв.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх фахівців мистецького спрямування, рисунок, графіка.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

GARBUZENKO Larysa – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Art Education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests improvement of professional training of future fine art specialists.

HERASHCHENKO Bohdan – Lecturer of the Art Education Department of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests training of future fine arts specialists, academic drawing.

TKACHENKO Roman – Lecturer of the Art Education Department of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, postgraduate student at the Department of Art History and Theory at Kharkiv State Academy of Design and Arts.

Scientific interests professional training of future art specialists, drawing, graphics.

Стаття надійшла до редакції 16.03.2025 р.

Стаття прийнята до друку 28.03.2025 р.

УДК 796.015.132

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-218-335-340

ГОНЧАРЕНКО Володимир –

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, професор, професор кафедри олімпійського та професійного спорту

Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7606-2182>

e-mail: honcharenkovladimir50@gmail.com

ПАВЛОВ Роман –

викладач кафедри олімпійського та професійного спорту Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-5382-9541>

e-mail: roman.pavlov.rpg@gmail.com

СПАКОВА Дар'я –

викладач кафедри олімпійського та професійного спорту Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-8523-6547>

e-mail: dasha.aleksa1993@gmail.com

ЯНОВИЧ Ірина –

Майстер спорту України, викладач кафедри олімпійського та професійного спорту Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2538-5360>

e-mail: yanovich3741@gmail.com

ОСВІТНЬО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТРЕНЕРСЬКОЇ ПРАКТИКИ У СФЕРІ СПОРТУ ВИЩИХ ДОСЯГНЕНЬ

У статті розкрито зміст багатокомпонентної структури спортивної підготовки як одного з основних факторів досягнення високих спортивних результатів у сучасному спорті. Метою статті є теоретичне обґрунтування та узагальнення основ багатокомпонентної структури спортивної підготовки як засобу досягнення високих результатів у спорті, з акцентом на інтеграцію її складових та пошук ефективних шляхів удосконалення тренувального процесу з урахуванням сучасних наукових і технологічних підходів. У дослідженні обґрунтовано, що ефективне поєднання фізичної, технічної, тактичної, психологічної та теоретичної складових дозволяє забезпечити всебічний розвиток спортсмена та підвищити результативність його змагальної діяльності. Здійснено системний аналіз сучасних наукових підходів до організації багаторічної підготовки, з урахуванням класичних концепцій та новітніх досліджень із застосуванням цифрових технологій у спорті. Особливу увагу приділено принципам періодизації тренувального процесу, індивідуалізації навантажень, інтеграції психолого-педагогічного супроводу в тренерську практику. Представлено порівняльну характеристику вітчизняного та зарубіжного досвіду підготовки спортсменів, виявлено ефективні методичні підходи до оптимізації тренувального процесу на етапах попередньої, базової та спеціалізованої підготовки. Висвітлено практичні орієнтири для тренерів щодо реалізації багатокомпонентної моделі підготовки, з урахуванням особливостей конкретного виду спорту, вікових і функціональних характеристик спортсменів. Отримані результати можуть бути використані в освітній і тренерській практиці, під час проєктування індивідуальних програм спортивного вдосконалення, а також у системі підвищення кваліфікації фахівців фізичної культури і спорту. Подальші наукові дослідження у сфері спортивної підготовки доцільно зосередити на вивченні ефективності інтегрованих програм, що поєднують елементи фізичної, техніко-тактичної, психологічної та теоретичної підготовки в єдиному цілісному тренувальному циклі; порівняльному аналізі міжнародного досвіду, особливо в контексті підготовки елітних спортсменів у провідних спортивних системах світу.

Ключові слова: спортивна підготовка, тренувальний процес, фізична підготовленість, техніко-тактична підготовка, психологічна підготовка, періодизація, спортивне вдосконалення, інновації у спорті.